5 Juni 8.

Meppel

Aan de Kerkvoogdij der Ned.Hervormde Gemeente.

p/a Kerkelijk Bureau.

MEPPEL

Hooggeachte Heren.

Na een door onze leden,de Heren Ernê,Legêne en Oussoren, ingesteld onderzoek naar de toestand van Uw kerkorgel en na een bestudering der archiefgegevens,berustend in het Rijksarchief te Assen,is het onze commissie mogelijk U hetvolgende te berichten.

In grote lijnen is de geschiedenis van het instrument U bekend.Wij willen echter een bijzonder document,het keuringsrapport van N.Berff van 1 April 1716,dat door vroegere bewerkers van het archief niet vermeld werd,volledig weergeven,omdat het van belang is voor het advies, dat wij U aan het slot van dit schrijven verstrekken.

Berff schrijft namelijk:

"Het orgel tot Meppel gemaeckt door Meester Jannes hermannes,hebbe ick bevonden is heel wel na het besteck gemaeck.

de Dulciaan van 16 voet hebbe ick daar niet in bevonden int Manuaal, om dat de kerck te leegh is,sal de meester de dulciaan,daer geen plaace voor hebben kunnen uitvinden,

Maar ick hebbe bevonden een werkien booven besteck een derde klavier, bestaande deze navolgende Registers

Echo
Octaaf dit werkien hebbe ick heel goet bevonden
Quint a is niet goet gestemt
blockfluit
Nazaat

Manuaal

Trompet --------- B niet voort aanspreeck
Quintadeena daar sijn verscheiden die niet na behooren aanspreeken
in plaats van Nazaat staat quint,bevonden is --- --- --- --- ---
prestant koomt traagh int spreken --- --- --- --- --- ---
Huspijp niet goet bevonden

Rughpoostijf

Prestant
Gedackt
fleuit does
quint
octaaf
waltfleuit
sexquialter
siflet
scharf
dulciaan

dese Registers Moeten alle te saamen over gestemt worden
hebbe ick niet goet bevonden

Dit werck Mankeert niet als het moet gestemt worden,
hebbe ick bevonden den
1 April 1716, (w.g.)N.Berff.

Verder willen wij nog het keuringsrapport van Petrus Havingha,"organist in Groning" gedeeltelijk aanhalen,dat opgesteld werd na de uiteindelijke oplevering van het orgel door Frans Casper Schnitger.Havinga schrijft o.a.

"...oock de Quintadeene die 16 voet soude wesen heeft de orgelmaker Jan Harms niet maer als acht voet gemaackt.....

... is boven het besteck gemaackt een coppeling van het Manuaal an Borstpositief,soo dat nu alle drie clavieren konnen gekoppelt worden..."

Voor het samenstellen van een dispositie staan behalve de huidige dispositie van het orgel,bovenvermelde gegevens ter beschikking.Voor het Hoofd- en Rugwerk dient o.i.de oorspronkelijke goede dispositie hersteld te worden,aangezien een zeer groot gedeelte daarvan nog in gave toestand aanwezig is.Genoemde klavieren zouden de volgende dispositie moeten krijgen;de werkzaamheden die aan het pijpwerk verricht dienen te worden,vermelden wij hier tevens bij.

HOOFDWERK

1 . Prestant 8' frontdeel in tin vernieuwen
2 . Holpijp 8' de houten baspijpen door metalen vervangen.
3 . Quintadena 8' zo mogelijk herconstrueren uit de Bourdon 16';nadat het orgel gedemonteerd is kan zulks nagegaan worden.
4 . Octaaf 4'
5 . Openfluit 4'
6 . Spitsquint 2 2/3'
7 . Octaaf 2'
8 . Ruispijp 2st.
9 . Mixtuur 3 st.
10. Cimbel 3 st nieuw
11. Dulciaan 16' of Ranket 16'(met houten bekertjes) nieuw
12. Trompet 8'

afschrift

RUGPOSITIEF

De windlade ,nadat de kas iets verder in de kerk is geschoven,weer op zijn oorspronkelijke plaats brengen.

1 . Prestant 4' frontdeel in tin vernieuwen.
2 . Gedekt 8'
3 . Fluit does 4'
4 . Quint 2 2/3'
5 . Octaaf 2' nieuw.
6 . Woudfluit 2'
7 . Sexquialter 2 st. in het groot octaaf òf de ontbrekende terts bijbouwen,òf een Octaaf 1'
8 . Sifflet 1 1/3' nieuw
9 . Scherp 4 st.
10. Dulciaan 8' de verlengde,huidige bekers weer op de juiste lengte brengen.

BORSTWERK

De door Berfi vermelde dispositie zal als volgt geinterpreteerd moeten worden:

Echo (nauwe)	Gedekt 8'
Octaaf	Octaaf 4'
Quint	Quint 2 2/3'
blockfluit	Blokfluit 2'
Nazaat	Spitsquint 1 1/3'

Het verdient o.i.aanbeveling deze dispositie,nu zij toch geheel verdwenen is,te vervangen door de volgende,die een zinvoller geheel met de andere werken zal vormen:

1 . Gedekt 8' de grootste pijpen eventueel op een bank vervoeren
2 . Roerfluit 4' idem
3 . Blokfluit 2'
4 . Nazard 1 1/3'
5 . Flageolet 1'
6 . Scherp 4 st. 1/2'
7 . Regaal 8'

Het herstellen van een borstwerk is o.i.niet te vermijden,daar het open snijwerk in de hoofdkas de plaats voor zulk een werk verraad,waardoor men het steeds zal blijven missen.

Met de orgelbouwer die het werk zal uitvoeren,kan van gedachte gewisseld worden over de vraag,of de Cimbel op het Hoofdwerk niet vervangen dient te worden door een twee á drie sterke Scherp;in dat geval kan de Scherp

van het borstwerk plaats maken voor een Cimbel/,die ofwel 3 sterk,ofwel slechts 1 sterk kan zijn.

Voor het nieuw toe te voegen Pedaal zouden wij de volgende dispositie voor willen stellen:

PEDAAL:

1 . Bourdon 16' van metaal in Prestantmensuren(gedekt)
2 . Prestant 8' uit de Prestant 8' die Scheuer op het Hoofdwerk plaatste.
3 . Octaaf 4' uit de rest daarvan,eventueel opgeschoven,en aangevuld.
4 . Nachthoorn 2' met roertjes.
5 . Mixtuur 6 st. 1 1/3'
6 . Fagot 16' een wat nauwe Bazuin.
7 . Trompet 8'
8 . Cinck 2'

Te plaatsen in een aparte kas,gelijkvloers,ehter het Hoofdwerk.

De windladen dienen grondig gereviseerd te worden.Indien door canceldeling ruimte voor de ontbrekende Cis en Dis gevonden kan worden,dient zulks te geschieden.Anders dient deze toevoeging achterwege te blijven,daar uit een pneumatische of electrische tractuur voor deze pijpen in de toekomst ongetwijfeld hinderlijke defecten zullen voortvloeien.Uit plaatsgebrek zullen de klavieren de oude omvang tot c''' moeten behouden.De tractuur blijve mechanisch.

Indien de Rijksdienst voor de Monumentenzorg daar toestemming toe wil verlenen,zouden de o.i.lelijke gipsen beelden,die Scheuer op de kas van het Rugwerk aanbracht,verwijderd kunnen worden en vervangen door snijwerk, dat een copie van het overeenkomstige snijwerk aan de hoofdkas is.Op het ogenblik is namelijk het snijwerk van beide kassen ook geheel identiek.

Wij zouden U willen verzoeken bovenvermelde richtlijnen voor de restauratie van Uw orgel door een tweetal orgelbouwers te doen uitwerken.Indien zij de werkzaamheden die zij aan het orgel,aan de hand van onze richtlijnen,zouden willen uitvoeren,nauwkeurig omschrijven,onder vermelding van de te bezigen materialen,de datum waarop met het werk een aanvang gemaakt kan worden een een globale begroting der kosten,kunt U ons een en ander ter beoordeling voorleggen.U heeft dan een overzicht over twee mogelijkheden.Als orgelbouwers die hiervoor in aanmerking komen kunnen wij U,naast de firma SANDERS te UTRECHT,met wie U zich in verbinding gesteld heeft, ook de orgelmaker MENZE RUITER,Baakestraat 9a te GRONINGEN als eveneens bekwaam aanbevelen.Wij moeten ons helaas tot dit tweetal beperken,daar Uw contact met andere orgelbouwers niet tot een resultaat heeft kunnen leiden.

Uw verdere berichten met belangstelling tegemoet ziend,verblijven wij inmiddels,

Hoogachtend,

Voorzitter. Secretaris.